

جمهوری اسلامی ایران

قوه قضائیه

سازمان بازرسی کل کشور

**قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور با
آخرین اصلاحات والحاقات، مصوب
(۱۳۹۳/۷/۱۵) مجلس شورای اسلامی**

معاونت برنامه ریزی و امور مجلس

دفتر امور مجلس و استانها

توجّه

تغییرات (اصلاحات والحقاقات)
قانون تشکیل سازمان که
در مصوّبه ۱۳۹۳/۷/۱۵ مجلس
شورای اسلامی اعمال شده
است با خط درشت مشخص
گردیده است.

قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور با آخرین اصلاحات والحاقات (۱۳۹۳/۷/۱۵)

ماده ۱- به منظور نظارت بر حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاههای اداری و در اجرای اصل ۱۷۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران سازمانی به نام "سازمان بازرسی کل کشور" که در این قانون به اختصار "سازمان" نامیده می شود، زیر نظر رئیس قوه قضاییه و با اختیارات و وظایف مندرج در این قانون تشکیل می شود.

تبصره: نظارت و بازرسی از نظراین قانون عبارت است از مجموعه فعالیت های مستمر و منظم و هدف دار به منظور جمع آوری اطلاعات لازم درباره مراحل حین و بعد از اقدامات دستگاههای مشمول ماده (۲) این قانون تجزیه و تحلیل آنها، تطبیق عملکرد دستگاه با اهداف و تکالیف قانونی، و ارائه پیشنهادهای مناسب در جهت حسن جریان امور.^۱ سازمان بازرسی همچنین می تواند قبل از اقدامات دستگاههای مذکور نیز اطلاعات لازم را جمع آوری کند.^۲

۱- در قانون اصلاحیه ۱۳۸۷ آزمایشی کلمه قبل بعد از کلمه مراحل وجود داشت که در قانون مصوب ۱۳۹۳/۷/۱۵ حذف گردید.

۲- در قانون مصوب ۱۳۹۳/۷/۱۵ عبارت (سازمان بازرسی همچنین می تواند قبل از اقدامات دستگاههای مذکور نیز اطلاعات لازم را جمع آوری کند) اضافه گردیده است.

ماده ۲- وظایف و اختیارات سازمان به شرح زیر می باشد:

الف - بازرسی و نظارت مستمر کلیه وزارتخانه ها و ادارات و امور اداری و مالی دادگستری، سازمانها و دستگاههای تابعه قوه قضائیه و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و مؤسسات وابسته به آنها و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عامه المنفع و نهادهای انقلابی و سازمانهایی که تمام یا قسمتی از سرمایه یا سهام آنان متعلق به دولت است یا دولت به نحوی از انحاء بر آنها نظارت یا کمک می نماید و کلیه سازمانهایی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام آنها است بر اساس برنامه منظم.

ب- انجام بازرسی های فوق العاده حسب الامر مقام معظم رهبری و یابیه دستور رئیس قوه قضائیه و یادخواست رئیس جمهور و یا کمیسیون اصل نود قانون اساسی مجلس شورای اسلامی و یابنا به تقاضای وزیر یا مسئول دستگاههای اجرائی ذیربط و یا هر موردی که به نظر رئیس سازمان ضروری تشخیص داده شود.

ج- اعلام موارد تخلف و نارسائیهها و سوء جریانات اداری و مالی در خصوص وزارتخانه ها و نهادهای انقلاب اسلامی و بنیادها به رئیس جمهور و در خصوص مؤسسات و شرکت های دولتی و وابسته به دولت به وزیر ذیربط و در مورد شهرداریها و مؤسسات وابسته به وزیر کشور و در خصوص مؤسسات غیردولتی کمک بگیر از دولت به وزیر ذیربط و در خصوص سوء جریانات اداری و مالی مراجع قضایی و واحدهای تابعه دادگستری به رئیس قوه قضائیه و در موارد ارجاعی کمیسیون اصل نود قانون اساسی نتیجه بازرسی به آن کمیسیون اعلام خواهد شد.

د- درموردی که گزارش بازرسی^۱ متضمن اعلام وقوع جرمی است، چنانچه جرم دارای حیثیت عمومی باشد، رئیس سازمان یا مقامات مأذون از طرف وی یک نسخه از گزارش را با دلایل و مدارک مربوط برای تعقیب و مجازات مرتکب به مرجع صالح قضایی ارسال و موضوع را تا حصول نتیجه نهائی پیگیری نمایند و در مورد تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی مستقیماً مراتب را به مراجع ذیربط منعکس نموده و پیگیری لازم را به عمل آورند. مراجع رسیدگی کننده مکلفند وقت رسیدگی وجهت حضور را به اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند.

تبصره ۱- در مورد جرایم منتهی به ورود خسارت به اموال دولتی و حقوق عمومی و تضييع آنها دادستان ضمن تعقیب کیفری متهم یا متهمان در دادگاه صالح در صورت احراز ورود خسارات و ضرر و زیان، رأساً جبران آن را بدون پرداخت هزینه دادرسی از دادگاه درخواست می نماید. دستگاہهای ذیربط موظف به همکاری با دادستان در جمع آوری دلایل و مدارک و پیگیری موضوع می باشند.

تبصره ۲- گزارشهای بازرسی در ارتباط با آئین نامه و تصویب نامه و بخشنامه و دستورالعمل های صادره و شکایات اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی که حاکی از تشخیص تخلف در موارد فوق الذکر باشد جهت رسیدگی و صدور رأی به دیوان عدالت اداری ارسال می گردد. رسیدگی به اینگونه موارد بطور فوق العاده و خارج از نوبت خواهد بود.

۱- بازرس به بازرسی تغییر یافته است.

ه - در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام تخلف اداری مدیران کل ادارات و مقامات بالاتر تا سطح وزرا و هم‌مطراز آنان است که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری هستند، سازمان گزارش را برای رسیدگی به هیأت رسیدگی به تخلفات اداری نهاد ریاست جمهوری ارسال و تا حصول نتیجه پیگیری می‌کند. در خصوص پرونده‌های مطروحه در رابطه با مقامات فوق، هیأت رسیدگی بدوی و تجدیدنظر مزبور با عضویت یک نفر از قضات منصوب رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌شود و خارج از نوبت طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری به موضوع رسیدگی می‌کند. رئیس هیأت موظف است ضمن نظارت بر ثبت پرونده و تعیین اوقات رسیدگی، مراتب را به عضو قضایی و نماینده سازمان جهت حضور اعلام نماید.

تبصره: رسیدگی به تخلفات مقامات و کارکنان قوای قضائیه و مقننه و نیروهای مسلح، شورای نگهبان و دستگاه‌های زیر نظر مقام معظم رهبری از شمول این بند مستثنی است.

و - سازمان مجاز است در نظارت و بازرسی از نیروهای نظامی، انتظامی، امنیتی و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه از نیروهای بازنشسته و اجد شرایط و متخصص مراجع مذکور استفاده کند. آئین‌نامه اجرائی این بند با پیشنهاد سازمان به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

ماده ۳ - سازمان می‌تواند برای انجام بازرسی و اظهار نظر کارشناسی از وجود قضات و اشخاص صاحب صلاحیت و متخصصان در هر رشته بطور دائم یا موقت

استفاده نمایند و در سایر موارد نسبت به تأمین کادر مورد نیاز از طریق انتقال یا مأموریت کارکنان دولت و در صورت عدم امکان از طریق استخدام اقدام نماید. تبصره ۱: انتقال کارمندان وزارتخانه و مؤسسات و شرکت های دولتی به سازمان به صورت مأمور یا انتقال دائم بلامانع است.

تبصره ۲: مقررات اداری و استخدامی سازمان توسط قوه قضائیه تهیه و پس از تصویب مجلس به مرحله اجراء درمی آید، مگر در مواردی که مشمول ماده ۱۴ این قانون است.^۱

تبصره ۳ ماده ۳ در اصلاحیه مصوب ۹۳/۷/۱۵ مجلس حذف شده است.

ماده ۴ - رئیس سازمان توسط رئیس قوه قضائیه از میان قضات شرع و یا قضاتی که دارای رتبه ۱۰ یا ۱۱ قضائی باشند تعیین می شود. رئیس سازمان می تواند یک نفر قائم مقام برای خود از میان قضات باصلاحیت انتخاب کند که با پیشنهاد و تصویب رئیس قوه قضائیه تعیین می گردد، و همچنین می تواند به تعداد لازم معاون داشته باشد.

ماده ۵ - بازرسی توسط بازرس یا هیأت های بازرسی به عمل می آید. رئیس هیأت بازرسی توسط رئیس سازمان حسب مورد از بین قضات یا متخصصین و کارشناسان برجسته و مورد اعتماد انتخاب می گردد.

۱- ماده ۸ اصلاحیه ۱۳۷۵/۵/۷ قانون سازمان به شرح ذیل است: ماده ذیل به عنوان ماده

۱۲ به این قانون الحاق و ماده ۱۲ سابق به ۱۴ تغییر می یابد. .

تبصره ۱ - آن قسمت از گزارش بازرسی غیرقضائی که حاکی از وقوع تخلف یا جرم می باشد باید به تأیید بازرس قضائی برسد.

تبصره ۲ - رئیس هیأت بازرسی و یا بازرس در صورتیکه دارای پایه قضائی و ابلاغ خاص از رئیس قوه قضائیه باشد، چنانچه در ضمن بازرسی به اموری برخورد نماید که بیم تبانی یا فرار متهم و یا از بین بردن دلایل و مدارک برود می تواند تا پایان بازرسی برابر مقررات قانون آئین دادرسی نسبت به صدور قرار تأمین غیر از قرار بازداشت اتخاذ تصمیم نماید و چنانچه قرار بازداشت موقت را ضرورت تشخیص دهد باید با پیشنهاد رئیس هیأت و موافقت رئیس دادگستری محل اقدام نماید. قرارهای تأمین صادره ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدید نظر در دادگاه تجدید نظر مرکز استان مربوط می باشد.

ماده ۶ - گزارشهای سازمان در مراجع قضائی و هیأت های رسیدگی به تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی، خارج از نوبت و حداکثر ظرف مدت ۳ ماه مورد رسیدگی قرار می گیرد. چنانچه رسیدگی به پرونده ها بیش از مدت معین نیاز به وقت داشته باشد، مراجع مذکور باید جهات و دلایل آن را در پرونده درج و تصریح نمایند. آراء صادره مراجع قضائی بادرخواست سازمان بازرسی کل کشور و موافقت دادستان ذیربط و آراء صادره هیأت های رسیدگی به تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی بادرخواست سازمان مذکور در مراجع ذیصلاح ظرف بیست روز پس از ابلاغ قابل تجدید نظر بوده و این رسیدگی نیز خارج از نوبت خواهد بود.

تبصره: هرگاه بازرسی^۱ دارای پایه قضایی ضمن بازرسی در حدود مقررات قانونی، به حکمی برخورد کند^۲ که آن را خلاف بین شرع^۳ تشخیص دهد، گزارش مستدل آن را از طریق رئیس سازمان برای رئیس قوه قضاییه ارسال می کند تا رئیس قوه طبق قانون اقدام قانونی را بعمل آورد.

ماده ۷- بازرسی یا هیأت های بازرسی گزارش کار خود را مستقیماً به سازمان تسلیم خواهند نمود.

ماده ۸- کلیه مسئولان ذیربط در وزارتخانه ها و ادارات و سازمانها و مؤسسات اسناد و اطلاعات و مدارک مورد لزوم در تحقیقات را بدون هرگونه فوت وقت در اختیار بازرسی یا بازرسان اعزامی قرار داده و همکاری لازم را مبذول دارند.

تبصره ۱- تخلف از تکلیف مندرج در این ماده در خصوص عدم همکاری در ارائه اسناد و مدارک مورد نیاز موجب حبس از سه ماه و یک روز تا شش ماه یا انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی از سه ماه تا یک سال خواهد بود.

تبصره ۲- اسناد سرّی دولتی از حکم این ماده مستثنی است مگر به درخواست رئیس سازمان بازرسی کل کشور و موافقت رئیس قوه قضاییه .

ماده ۹- در اصلاحیه ۱۳۹۳/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی حذف گردید.

۱- واژه بازرسی به بازرسی تغییر یافت. و واژه "که و است" حذف گردیده است.

۲- واژه "نماید به" "کند" تبدیل شده است.

۳- واژه "یا قانون" حذف شده است.

ماده ۱۰- وزیر یا مسئول دستگاه مربوط موظف است از تاریخ دریافت گزارش هیأت بازرسی حداکثر ظرف ده روز عملیات اجرائی را جهت انجام پیشنهادهای مندرج در گزارش مزبور شروع و مفاد جریان کار را مرتباً به اطلاع سازمان برساند. سازمان موظف است تا حصول نتیجه نهایی جریان امر را پیگیری نماید. تبصره ۲- در مواردی که پیشنهادهای سازمان برای جلوگیری از وقوع جرم، تکرار تخلف یا سوء جریان امور باشد و عدم اجرای آنها موجب انجام عمل غیر قانونی شود و مسئول مربوطه از انجام آن استنکاف نماید یا رسیدگی واحراز در دادگاه صالح مشمول مجازات مقرر در تبصره (۱) ماده (۸) این قانون می باشد.

ماده ۱۱- سازمان می تواند در موارد زیر نیز اقدام کند^۱.

الف- بهره گیری از توان تشکل های غیردولتی و مردم نهاد و اشخاص واجد شرایط در بخش های علمی، تخصصی، صنفی و مردمی به منظور انجام وظایف محوله.

ب^۲- با بهره گیری از فن آوری های روز و هرگونه ابزار مناسب دیگر بر عملکرد شوراها و کمیسیون های مالی، معاملاتی و اعتباری دستگاههای مشمول بازرسی و انجام مناقصات و مزایده ها نظارت کند. تبصره: مسئولان ذیربط موظفند زمان تشکیل جلسات مجامع و شوراهای مورد نظر را به اطلاع سازمان برسانند.

۱-اژه نماید به کندی تبدیل شده است.

۲- محتوی بند ب آزمایشی تغییر یافته و متن جدید جایگزین، تصویب گردیده است

ج- ارائه گزارش های نظارتی هشداردهنده به هنگام به مقامات مسئول جهت پیشگیری از وقوع جرم، تخلف و سوء جریانات احتمالی.

د- اطلاع رسانی و آگاهی بخشی عمومی از طریق رسانه های عمومی به منظور ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، بارعایت قانون آئین

دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴

ماده ۱۲ _ چنانچه بازرسان قانونی مؤسسات و شرکت های مشمول بازرسی، مسئولان^۱ سازمان حسابرسی دولتی، حفاظت و اطلاعات و حراست و نظارت و بازرسی وزارتخانه ها و دستگاههای مشمول بازرسی، به سوء جریانی در رسیدگی به عملکرد مالی و اداری دستگاههای اجرائی و شرکت های دولتی و وابسته به دولت برسند که مربوط به وظایف سازمان بازرسی است، باید مراتب رابه اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند. مستنکف به مجازات مقرر در ماده (۶۰۶) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ محکوم خواهد شد.

ماده ۱۳ _ بودجه سازمان در بودجه کل کشور تحت ردیف مستقل ذیل ردیف دادگستری منظور و یک پنجم آن خارج از شمول محاسبات عمومی و سایر مقررات مصرف خواهد شد.

ماده ۱۴ _ آئین نامه اجرائی این قانون توسط سازمان بازرسی کل کشور تهیه می شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد^۱.

۱-واژه مسئولین به مسئولان تغییر یافته است.

۲- واژه می شود در اصلاحیه ۱۳۹۳/۸/۷ بعد از "تهیه" ، اضافه شده است.

ماده ۱۵_ قوه قضائیه، وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان اموراداری
و استخدامی کشور در قسمت مربوط مأمور اجرای این قانون می باشد.
ماده ۱۶_ از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، (قانون اصلاح موادی
از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن
مصوب ۱۳۷۵) که در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۱۷ به تصویب کمیسیون قضائی
و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسیده بود^۲، نسخ می شود.

*شایان ذکر است که آخرین اصلاحات قانون تشکیل سازمان بازرسی کل
کشور "مشمول بر ۹ ماده" در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۹۳/۷/۱۵ به
تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در تاریخ ۱۳۹۳/۷/۳۰ پس از اعلام عدم
مغایرت با شرع و قانون اساسی به تصویب شورای محترم نگهبان رسیده است
و در تاریخ ۱۳۹۳/۸/۷ توسط رئیس محترم مجلس به رئیس محترم جمهور
ابلاغ گردید.

وریاست محترم جمهور در تاریخ ۱۳۹۳/۸/۷ به وزیر دادگستری جهت اجرا ابلاغ
نمودند.

تاریخ ابلاغ به سازمان:.....

تاریخ چاپ و انتشار در روزنامه رسمی:.....

۱- عبارت " خواهد رسید" به " می رسد " تغییر یافته است.

۲- مراد، قانون آزمایشی مصوب ۱۳۸۷/۴/۱۷ می باشد.